

Vítězslav Nezval (1900 – 1958): Edison (1928)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje); 3. Zvláštnosti kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika; 5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti.

(1) Naše životy jsou truchlivé jak pláč
Jednou k večeru šel z herny mladý hráč
venku sněžilo nad monstrancemi barů
vzduch byl vlhký neboť chýlilo se k jaru
avšak noc se chvěla jako prerie
pod údery hvězdné artilerie
které naslouchali u polítych stolů
píjáci nad sklenicemi alkoholů
polonahé ženy v šatě z pavích per
melancholické jako v podvečer

Bylo tu však něco těžkého co drtí
smutek stesk a úzkost z života i smrti (...)

Skláněje se s mostu uviděl jsem stín
sebevrahův stín jenž padal do hlubin
bylo tu však něco těžkého co pláče
byl to stín a smutek hazardního hráče
řekl jsem mu probůh pane co jste zač
odvětil mi smutným hlasem nikdo hráč
bylo tu však něco smutného co mlčí
byl to stín jenž jako šibenice trčí
stín jenž padal z mostu; vykřikl jsem ach!
ne vy nejste hráč! ne vy jste sebevrah

Šli jsme ruku v ruce oba zachráněni
šli jsme ruku v ruce v otevřeném snění...

bylo tu však něco těžkého co drtí
smutek stesk a úzkost z života i smrti

(2) Usedl jsem za stůl nad kupy svých knih
pozoruje oknem padající sníh
pozoruje vločky jak své věnce vjíjí
se svou věčně chimérickou nostalgií
píják nezachytitelných odstínů
píják světél potopených do stínů
píják žen jichž poslouchají sny a hadi
píják žen jež pochovávají své mládí
píják krutých hazardních a krásných žen
píják rozkoše a zkrvavělých pěn
píják všeho krutého co štve a drtí
píják hrůz a smutku z života i smrti

Řekl jsem si zapomeň už na stíny
otvíraje týden staré noviny
kde jsem v pachu novinářské černi tona
uzřel velkou podobiznu Edisona
byl tu jeho nejnovější vynález
seděl v taláru jak středověký kněz
bylo tu však něco krásného co drtí
odvaha a radost z života i smrti (...)

Já jsem býval také v dětství hrdina
já jsem četl také knihy Darwina
já jsem si hrál vážněj' nežli jiní
s kyselinou solnou v malé školní skříni
s burelem a čpavkem s cívkou rumkorfu
proč jsem chtěl však být též hráčem na harfu
proč jsem miloval však také kolovrátky
proč jsem si však také hrával na pohádky
z nichž mi zbylo něco těžkého co drtí
smutek stesk a úzkost z života i smrti (...)

(3) Vždycky znovu žít a mítí mánií (...)
pocítil jste smutek tak jako já včera
nad poslední stránkou svého románu
jako akrobat jenž přešel po lanu
jako matka která porodila dítě
jako rybář který vytáh plně síť
jako milenec po sladké rozkoši
jako z bitev krácející zbrojnoši
jako země v poslední den vinobraní
jako hvězda která hasne za svítání
jako člověk náhle ztrativší svůj stín
jako Bůh jenž stvořil růži noc a blín
jako Bůh jenž touží stvořit nová slova
jako Bůh jenž musí tvořit vždycky znova
hněta z svého dechu nové kalichy
snášeje se s vodou oblak na líchy

bylo v tom však něco krásného co drtí
odvaha a radost z života i smrti (...)

(4) Už je zase duše smutná po slavnosti
už jste v pracovně a už tu není hostí

kolik vynálezců udělalo krach
hvězdy nevyšinuly se z věčných drah
pohleďte jak tisíc lidí klidně žije
ne to není práce ani energie
je to dobrodružství jako na moři
uzamykati se v laboratoři
pohleďte jak tisíc lidí klidně žije
ne to není práce to je poezie

Je to úmysl a trochu náhoda
stát se prezidentem svého národa
stát se básníkem jenž předhonil vás všechny
stát se skřivánkem jenž ukrad jádro z pecky
býti vždycky šťastným hráčem rulety
být objevitelem sedmé planety (...)

Už zas trhat ve snách bledé lilie
už zas jíti do kavárny Slávie
už zas srkat každodenní černou kávu
už zas míti stesk a nachýlenou hlavu
už zas nespát už zas nemít záruky
už zas pálit vše co přijde do ruky
už zas slyšet tóny tlumeného pláče
už zas mít svůj stín stín hazardního hráče

Naše životy jsou jako noc a den
na shledanou hvězdy ptáci ústa žen
na shledanou smrti pod kvetoucím hlohem
na shledanou sbohem na shledanou sbohem
na shledanou dobrou noc a dobrý den
dobrou noc
sladký sen